

se je po nesrečni volitvi za okrajni zastop 1883. leta vsled prizadevanja gospoda dra. Franc Jurtela, kateri je vse potrebno za ustanovitev priskrbel. Posojilnica osnovala se je z namenom, da podpira slovenske gospodarje ptujskega okraja, da njih sčasoma iztrga iz sužnjosti tujega kapitala, da zbira denarne moči slovenske, katere so do onih dob služile le tujcem na veliko škodo domačinom!

Prvo ravnateljstvo posojilnice je obstalo iz gospodov Andreja Jurca, Mihaela Brenčič, dra. Alojzija Gregorič, Tomaža Mikl, Franca Urbas. Prvo leto obstanka opravljal je gospod Andrej Jurca posle ravnatelja, tajnika in blagajnika; s svojo marljivostjo in vstrajnostjo je v kritični dobi pokazal, da zna tudi Slovenec voditi denarni zavod. Ker je baš v kritični dobi vstrajal, mora se priznati, da se ima zavod v prvi vrsti svojemu ravnatelju Andreju Jurca zahvaliti, da je to dobo srečno prestal!

Po smrti dra. Alojzija Gregorič 1886. leta bil je na njegovo mesto v ravnateljstvo izvoljen gospod dr. Franc Jurtela in ker je bilo vedno več dela, povečalo se je 1891. leta število udov za enega. Na to mesto se je izvolil gospod Jožef Zelenik. To so pa tudi vse spremembe, katere je ravnateljstvo v prvem desetletju doživelo.

Iz nadzorstva iztrgala je smrt najprej Simona Merkuš iz Sele, (1885. leta), potem Božidara Raič (1886 l.) slednjič Antona Sok iz Zamuž. Tudi prvega tajnika, gospoda Ivana Urbanec, je smrt rano vzela posojilnici (1885 leta).

Prvo nadzorstvo je obstalo iz gospodov Božidara Raič, Benka Hrtiš, Simona Merkuš, Alojza Čeh, Martina Rodošek. Koncem desetega leta bili so v nadzorstvu gospodje Benko Hrtiš, Simon Ožgan, Andrej Brenčič, Alojzij Čeh, Martin Rodošek.

Po smrti prvega tajnika opravljala sta pisarniške posle gospoda dr. Tomaž Romih in dr. Franc Jurtela; še le koncem 1886. leta postal je tajnik posojilnice g. Anton Gregorič ter je prevzel gospod dr. Jurtela vodstvo pisarne in namestovanje ravnatelja. Med tem dobila je posojilnica še knjigovodjo gospoda Jana Sedlaček.

V drugi polovici 1891. leta po odhodu dra. Jurtela prevzel je gospod Josip Zelenik vodstvo pisarne in namestovanje ravnatelja. Posojilnica začela je svoje delovanje v »Narodnem domu« in je do danes tam ostala, dasi je koncem 1893. leta dozidala svoj hram, katerega vrednost je izkazana v računskem sklepu za 10. upravno leto.

Ti podatki o začetku posojilnice v Ptuj, o osebah, katere so njo skozi prvo desetletje vodile in nadzorovale, so zgodovinski in naj zadostujejo, da se ne bode kedo spodtikal, rekoč: Obširno piše, pa samo osebam slavo poje. Za osebe se ne brigam, pač pa za stvar!

Da ni bilo lahko osnovati v Ptuj, kjer sta bila že dva močna denarna zavoda z dobro zaslonbo pri penznih ljudéh, tretjega zavoda, tega ni treba dokazovati. Kdor dvomi o tem, naj poskusi, prostora je dovolj med Slovenci!

Posojilnica v Ptuj ni se osnovala z namenom, da bi druge zavode kar prekosila in spodrinila. Na to še misliti ni bilo, ker je Slovenec tak, da se prerad drži stare navade, ker dostikrat rajši podpira neprijatelja tujca, nego domačina in brata!

Z malim se je začelo in prvih deset let doseglo se je več, kakor se je pričakovalo. To nam svedočijo številke, katere tu sledijo: V desetih letih pristopilo je zadruge 5147 udov ali zadrušnikov, kateri so vplačali v deležih 51.535 gld. Hranilnih vlog prejela je posojilnica v prvem desetletju za 1.626.470 gld. in je poso-

dila svojim udom 1.591.084 gld. Zaklad za izgube narastel je v desetih letih na 45.940 gld.

Ako se primerja koncem prvega desetletja stanje rezervnega zaklada in vplačanih deležev s stanjem hranilnih vlog, katere so znašale 629.362 gld., vidi se, da je več, kakor 15% teh pokritih po rezervi in deležih, kar se redkokedaj najde pri hranilnicah, katere neomejene zaveze ne poznajo.

To je posebnega pomena za one, kateri denar na obresti nalagajo. Treba pa je pomniti, da je rezerva vsled tega hitro rastla, ker so bili upravni stroški majhni; odborniki delali so brezplačno, dobiček ni se delil med načelstvo ali zadrušnike, ampak deval se je v rezervi; čitalnica prepuščala je prostore za malo odškodnino.

Rezerva za izgube bila bi lahko še večja; toda v dobre namene razdelilo se je v prvem desetletju tudi že 6733 gld. in to je bilo treba, ker so ubogi pomoči in usmiljenja vredni. Tistim slovenskim čudakom, kateri se do danes niso mogli sprijazniti s posojilnico, kateri le-to hvalijo, kar je tuje, velja vprašanje: Kje pa imate tuji denarni zavod, kateri je nam Slovencem iz svojih dohodkov sploh kaj dal? Ni ga najti in ne more se imenovati! To je žalostna resnica!

Hranilno in posojilno društvo v Ptuj upeljalo je takoj v začetku izključno slovenske knjige in uradovanje in je pri tem ostalo.

Desetletna izkušnja kaže, da je bilo tako prav, da tak zavod v svoji upravi ne potrebuje dveh jezikov.

Brez hrupa, brez dolgotrajnih posvetovanj osnovala se je posojilnica pred desetimi leti v Ptuj; počasi se je razvijala, težko si je pridobila zaupanje; lepo se je razvila, zdaj tudi uživa zaupanje; daj Bog, da njo vsi pravi Slovenci — duhovniki in drugi tudi v bodoče podpirajo po besedah: Concordia parvae res crescunt!

Sejmovi. Dne 14. julija v Poličanah (svinjski sejem). Dne 16. julija v Dobovi, Zdolah in Dobjem. Dne 17. julija pri Sv. Ani na Krembergu, pri Sv. Filipu v Veračah in na Muti. Dne 19. julija na Bregu pri Ptuj (svinjski sejem). Dne 20. julija v Arnovžu, pri Sv. Marjeti ob Pesnici, pri Sv. Marjeti na Dravskem polju in v Vitanju.

Dopisi.

Iz Gornjeradgonskega okraja. (Svoji k svojim.) Nemec nima nikoli dosti. On ni zadovoljen s tem, kar ima; njegovo hrepenenje sega tudi po tujem. O tem se vsakdo tukaj na meji lahko vsaki dan prepriča. Kaj Radgonske gospode vendar naše zadeve to stran Mure brigajo? Mislimo, da prav nič. Ali vendar silijo vedno sem in vtikajo svoj nos v vsako slovensko stvar. Kaj jim je Št. Peterska šola mar ali pa okrajni zastop? Vedno hočejo tu »keoj merčati« in gospodovati, akoravno imajo onstran Mure dosti lastnega opravka. Kaj bi pa Radgončani k temu rekli, če bi od nas kdo se začel vtikati v mestne zadeve in jim dajati predpise in zapovedi? To bi bil hrup! Celò Vračko bi pri tem slabo naletel, akoravno ga drugače v mestu jako obrajtajo. Vidite torej, mestjani, kako neopravičeno je, ako se kdo nepoklicano v tuje zadeve vtika: Cesar ne želiš, da se tebi zgodi, tega tudi sam drugim ne stori. Radgončani pa imajo hitro kakšen izgovor pripravljen. Sklicujejo se na to, da je Št. Peter bil baje pred več stoletji nemška posest. Ti ljubi Bog! Posest se spreminja v teku časa. Če je bil Št. Peter v starodavnih časih v nemških rokah, pa hvala Bogu danes ni več. Pa tudi v prejšnjih starih časih ni bil menda tu nemški sin!

ne, Slovenec je tu, kakor še danes, tudi takrat obdeloval svojo zemljo, le da je bil suženj nemških graščakov. Torej na srednjeveško sužnost opirajo Nemci svoje želje in »pravice?« Res, prav liberalno! Naša dolžnost mora biti, da tem željam in »pravici« kar najmočnejše nasprotujemo in branimo svojo slovensko zemljo. Ne pustimo Nemca čez Muro! Delajmo na to, da bode Nemec Muro začel vendar enkrat spoštovati kot mejo med nemškim in slovenskim svetom in da ne bode segal dalje. Dozdaj smo sami bili največ krivi na tem, da se Radgonskim Nemcem Gornjeradgonski okraj ni kazal v pravi slovenski luči, kot slovenski okraj. V prihodnje mora to drugače biti. Volimo v občinske zastope, v šolske svete in v okrajni zastop le može slovenskega mišljenja, ne pa breznačajne nemčurske lizune. Ne nosimo svojega denarja v nemške krčme in nemške prodajalnice in štacune; kažimo, da se svojega rodu zavedamo in držimo se gesla »svoji k svojim!« Ako si hočemo tega ali onega blaga kupiti, ne hodimo v mesto k nemškim trgovcem. Saj imamo poštene slovenske štacune. Takšna je v Gornji Radgoni na primer štacuna g. Markoviča, kjer vse lahko za nižjo ceno dobiš kakor v mestu. Če pa že hočeš v mesto, ne hodi k Nemcu, svojemu sovražniku, nego na primer h gospodu Vanušu, ki je kot Čeh prijatelj našega naroda in jezika. Ravno tako je z denarnimi zavodi. Nemci naj imajo svojo hranilnico, mi pa se držimo svoje slovenske poštojnice, ki je ravno tako varna — če ne bolj — kakor mestna hranilnica. Čemu bodedo zalagali svojega nasprotnika s trdo zasluženim denarjem? Da nas potem zatira? Bodimo pametni! Gornjeradgonski kmet.

Iz Rogoškega okraja. (Na Donatu, dne 4. julija.) Mislim, da ga ni čitatelja »Slov. Gospodarja«, kateremu ne bi bila znana Donačka gora v našem okraju. Dasiravno ima komaj 883m višine, vidi se vendar skoraj od vseh krajev slovenske zemlje; tako ugodno stoji. Zdi se, kakor da bi božja previdnost zato postavila semkaj tega velikana, da varuje in čuva narod slovenski. Ta kraj bil je na predvečer sv. apostolov slovanskih Cirila in Metoda kraj nedolžnega veselja. Precej številna družba glasila se je na vrhuncu Donata, da počasti domača blagovestnika. Vrli podgorski fantje napravili so velikansk kres. Ko smo v planinski utici odmolili »Angeljsko česčenje«, zadonel je grom in pok možnarjev in zanetil se kres. Nas pa so posnemali drugod in v kratkem se je videlo mnogo kresov po Halozah, Slov. goricah, Pohorju, Boču, po svetokriški in šmarski dolini in kozjanski dekaniji. Bil je krasen prizor, tem krasnejši, ker ga je porodila hvaležnost Slovencev do svojih apostolskih bratov. In zadonele so pesmi ve-sele in pobožne, daleč v čarobno s kresovi odičeno noč. Bile so posvečene tistima, ki sta pred tisoč leti prižigala očetom našim luč sv. vere, in katerima na čast so plapolali kresovi, posvečeni sv. Cirilu in Metodu. Zbrani krog kresa stali smo na razvalini nekdanje cerkve, sv. Donatu posvečene. Da, na razvalini cerkve, a cerkev, ustanovljena po sv. bratih na slovanskih tleh, še stoji in se procvita in rodi blagoslojni sad. Še stoji in se procvita, pa ne povsem; odtrgel se je mogočem zid te Ciril-Metodove cerkve in pal v pravoslavno razkolništvo. Da, stali smo na razvalini mučeniku Donatu posvečene cerkve. Ko jo je razrušil v pretečenem stoletju blisk neba, pozidala se je malo nižje druga, še lepša in večja cerkev sv. Donata. Kedaj bo pa iz razkolniških razvalin pravoslavne cerkve vzdignila se rimsko-katoliška cerkev, kedaj bomo zopet vsi Slovani širom sveta zbrani v naročju matere katoliške cerkve? To zna le Bog. Žal, da mi ne bomo doživeli onega srečnega časa, ti ga pa boš dočakal, orjaški Donat. In ko napoči oni zaželeni trenotek, oznanjuj tedaj s svojimi kresovi ka-

toliškim Slovanom, da so uslišane njihove prošnje, da se vsa Ciril-Metodova cerkev zopet žari v rimskem bliscu!

Iz Remšnika. (Ciril in Metod). Na predvečer sv. Cirila in Metoda je na Remšniku gorelo nad 100 kresov in možnarji se pokali, da je med hribovi gro-movito donelo, v spomin in slavo prvih dveh slovanskih apostolov, ki sta nam prižigala luč sv. vere. To je isto luč, katera ljudstvo oplemeni in reši iz trinoštva in sužnosti. Sedaj po tisoč letih pa kažejo kresi vernega slovenskega ljudstva tudi tukaj v Marenberskem okraju, da goreče, kakor so kresi, ljubi prebivalstvo sv. Cirila in Metoda, sv. vero, ki sta nam je oznanjevala, in pre-mili slovenski narod. Čudno lepo je bilo od daleč gle-dati, kako je ne Remšniku, Breznem vrhu, Vesi in na Radlu po 10 do 20 kresov na enem hribu plamteče švigalo proti nebu in se lesketalo kakor kopje, nastavljeno proti sovražniku sv. vere in milega slovenskega naroda. Nenadoma so se v prsih čuti budili, do semkaj in dalje ne več naj ne prodira tujec, kajti kjer kresi goré, je slovenska zemlja. Pri kresih pele so se tudi mile slovenske pesmi. Globoko v srce je segalo petje nekega petletnega fantiča, ki je začel peti pri bliščečih kresih sedeč na slovenski zemlji:

Slovenec sem!
Tako je mati djala,
Ko me je dete pestovala,
Zatorej dobro vem:
Slovenec sem.“

Kdor je poslušal majhnega petletnega fantiča glasove:

„Od zibel do groba
Ne gane moja se zvestoba“,

njemu so siloma solze v oči prisilile, češ, koliko je ta-kih Slovencev posebno v Marenberskem okraju, ki niso milemu slovenskemu narodu zvesti ostali od zibel do groba! Vendar kresi so nam dokaz, da še ni umrl slo-venski rod v tem okraju. Živi še in bo živel vedno močnejši. Upamo, da bodo drugo leto ob času sv. Cirila in Metoda plamteči kresi po vseh hribovih razsvetili Marnberski okraj.

Od Male nedelje. (Slavnost). Na predvečer sv. blagovestnikov Cirila in Metoda so zablesteli po raznih visočinah naše župnije mnogoštevilni kresovi med mogočno strelbo v proslavo sv. apostolov in uče-nikov Slovanov. Prelepo opeva rajni č. g. Krempelj v svojih »Dogodivšinah« blagotvornost in delovanje teh dveh velikih svetnikov z besedami:

„Glej, kak dva Solonska brata,
Svet' Ciril in svet' Metod
Za Slovence si zavdala
Poslaviti sveti trud;
Nje učita, kak častiti
Majo pravega Boga
In v ponižnosti moliti
Neba, zemlje stvarnika“.

Naša mladež, hoteč vredno počastiti ta dva učenika naših pradedov, najela je skupno na njun praznik slo-vesno sv. mašo, katera se je služila v Puclovi kapeli, katera je last g. Babiča v Precetincih. Vkljub silnemu delu zbralo se je mnogo ljudstva. Pri sv. maši pel je moški zbor Malonedeljskih pevcev tako izborna, da se mu mora častitati. Po dokončani božji službi zbralo se je občinstvo v Božičevi gostilnici, kjer so nas pevci s svojimi pesmami izborna zabavljali, ter še zložili lepo svotico za šol. družbo sv. Cirila in Metoda. Bog plati vsem, ki so k tej slavnosti kaj pripomogli!

Od Vojnika. (Narodna lenoba.) Gospod ured-nik! Vi pač kar preveč naravnost povete vsakemu res-nico. Kar neki more novopečeni župan vojniški, Moric Stallner, ki stanuje, kar niti postavno ni, v škofjevaški občini, da je podoben po obliki in rudeči bradi zna-nemu Zottlnu sredi trga, kateri pa tudi ne more nič zato, če ga Zottl kličete. Ta ostane Zottl, kakor znanj

Laznarjev Nacelj Nacelj, naj si tudi še deset tabel z »Ignatz Dremel Gasthaus« na hišo obesi. Pa z Naceljom se malo sprimeva drugokrat; zdaj gre prva beseda prvim glavam občine vojniške, kateri po lenobi Slovencev zelo greben raste. Vojniškim »nemškim (?) purgarmajstra«. Zottl je že blizu, ker je prvi svetnik ali po vojniški nemščini »gemeinder rot«. Morali so si iti vojniški Nemci, ker Slovenci razen enega gospoda se volitve niso udeležili, česar nikakor ne hvalimo, na posodo k vrlo slovenski občini Škofjvas. Ta je že davno nemčurjem postrigla greben in perotnice. In tam so vam našli možiceljna po obliki Zottlnu — lep par. O Zottl, glejte kako se godi vam zdaj! Celi vojniški trg nima Nemca, kateri bi bil sposoben za župana, in reve se postavljati in bahate po časnikih liberalnih »Vahterici« in »Tagespost«, kakor bi bili, Bog ve kedo. Kokoš se tudi krega, kadar jajce znese in se hvali, kakor ste vi. Da, da! Vojnik lahko po nemškutarjih smrdi, če pa ni — soli.

Politični ogled.

Avstrijske dežele.

Dunaj. Nj. veličanstvo svetli cesar se vrnejo te dni z južnega Tirolskega in pojdejo v Isl. — V Hajnburgu so dunajski krščanski možje napravili velikanski ljudski shod. Liberalizem pojema in krščanstvo se veselo oživlja.

Češko. Kmalu bode shod mladočeskich zaupnih mož, da zaprečijo razcepljenje Mladočehov. — V Plzenu je pri mestni pivovarni razpočila bomba, in je 600 šip pobitih. Gotovo jo je položil tje kak anarhist ali prekucuh. — Nemški nacionalcji so ustanovili: »zvezo Nemcev na Češkem«, ki je podobna Südmarki.

Solnograško. V mestnem zastopu Solnograda se vestno brigajo za ustanovljenje katoliškega vseučilišča, in tako tudi mnogi drugi zastopi. V nekaterih letih utegne se torej spolniti srčna želja katoliških Avstrijcev.

Štajarsko. Svetli cesar so potrdili izvolitev J. Ornika za ptujskega župana. — O ljudskem shodu v Mozirju govorimo na prvem mestu. Županstva celjskega in brežiškega glavarstva naj ročno podpišejo prošnje in je odpošljejo naučnemu ministerstvu, da še se to jesen v Celju uvedejo slov. paralelke na gimnaziji!

Koroško. Deželnemu predsedniku so v slovenskem delu letos postavili že drugi spomenik. Čemu te komedije, ko pravi Slovenci za Zabierowa ne marajo? — Pri volitvah 2 poslancev za državni in dveh za deželni zbor bodo bržčas nacionalcji popolnoma premagali liberalce.

Kranjsko. Delavsko pevsko društvo »Slavec« je preteklo nedeljo obhajalo desetletnico. Sad te prelepe veselice bode zveza vseh slov. pevskih društev. — Dne 29. t. m. bodo na Krškem spomenik odkrili M. Hočevanju in spominsko ploščo V. Valvazorju. — Kranjsko »kat. tiskovno društvo« bode imelo občni zbor 26. t. m.

Primorsko. V Trstu so slovenski stariši c. kr. namestništvo prosili, naj prisili mestni zastop, da postavi slovensko šolo; toda prošnja se je odbila. Torej tudi namestništvo trobi v tisti lahonski rog, kakor mestni zastop!

Dalmatinsko. Šest milijonov ima ta dežela škode na leto vsled vinske klavzule. Oni mesec pa se je na Dunaju ustanovilo posebno društvo, ki bode v

večjih mestih v Dalmaciji postavilo velike gostilne za tužce. S tem pač kmetu nič ne bode pomagano.

Ogersko. V Szamarosu so postavili Košutu prvi spomenik. Najbolj se je zato trudil neki kalvinski pastor. — Nekateri trdijo, da bode Wekerle kmalu zopet odstopil. Kmalu še se to ne bo zgodilo; kajti poprej se mora prav spametovati Madjar—ember.

Vunanje države.

Rim. Sv. oče so avstrijskim škofom poslali pismo, v katerem izražajo željo, da bode sedanji naučni minister skrbel za katoliški poduk v šolah.

Italijansko. V tej državi je mnogo brezvercev, zato tudi mnogo anarhistov. V Empoli je bil te dni smrtno ranjen neki Gustav Fucci, ker se je odpovedal anarhistom. V Livorni so ti prekucuhi umorili časnikarja Bandija in vodjo tramvajske družbe.

Francosko. Predsedniku republike, Kazimir-Perieru, grozijo anarhisti, da ga bodo tudi kmalu s sveta spravili. — Lijonskemu nadškofu, ki je sprevidel Carnota, je vlada zopet dovolila plačo.

Angleško. Ministerki predsednik, Rosebery, je zbornici predložil postavo zoper priseljevanje židov. Torej je na Angleškem drugače kakor pri nas; kajti v Avstriji so židje posebni ljubčki vlade. »Reichspost« je bila v enem tednu trikrat zaplenjena zaradi »židovskega vprašanja«.

Islandsko pripada Danskemu in ima osrednjo upravo v glavnem danskem mestu, Kodanju, med tem ko imajo svoj zbor doma. Zdaj hočejo na Islandskem imeti osrednjo upravo. Bržčas se jem to posreči, ker je večina nedavno voljenih poslancev za to.

Rusko. Vlada je odredila, da se morajo zapreti vse židovske shodnice, ki so blizu pravoslavnih cerkev. V Vahnovki so že zaprli tri take shodnice. Židje bojda vsled tega niso preveč žalostni, kateri molijo zlato tele.

Amerika. Položaj v Severni Ameriki je jako resen. V Illinoiu in Kaliforniji je že popolen punt. V Chikagu štrajkajoči železničarji kar požigajo. Jedni sami železniški družbi so že naredili za 1 milijon 200 tisoč dolarjev škode. Na večih krajih so tovarne morale prenehati z delom, ker jim primanjkuje premoga; 100 tisoč ljudij je brez dela.

Za poduk in kratek čas.

Izlet na Kranjsko o binkošti.

Potopiana črtica; piše T. M. Savinjski.
(Konec.)

Po lepo uglajeni cesti dospemo v petih minutah skoz mladi drevored v trg Ribnica. Prijazen je in snazen, tudi dokaj velik, ter slovi po vsej deželi radi svoje krasne cerkve, katera je baje najlepša cele Kranjske. Zato sem si jo tudi ogledal prav natančno.

Stoji sredi trga, ima dva zvonika ter je postavljena v bizantinskem slogu. Po osmih stopnicah pridem h glavnemu vhodu ter vstopim. Srce se mi širi že pri prvem pogledu v svetišče, posvečeno Materi božji. Na desni in levi podpira šest mogočnih stebrov strop ter deli cerkev v tri ladje. Ob straneh prihaja svetloba skoz velikanska okna z barvanega umetnega stekla, ter nam kaže prekrasen glavni oltar in njemu enakomerna stranska oltarja. Od tal do stropa je ves oltar iz belega bliščečega marmorja. Na sredi je velika, čuda lepa slika prečiste Dev. Marije. Med nežnimi, belimi angeljčki in vitkimi stebrički pa je prav okusno postavljeno vse polno svežih in kupljenih cvetic v čast Kraljici maminaka.